

Választójog

Alkotmányjog 1. – előadás

2017. május 11.

Bodnár Eszter – Pozsár-Szentmiklós Zoltán

1. A demokratikus hatalomgyakorlás

- népszuverenitás
- demokratikus legitimitáció
- néprészvétel

2. A hatalomgyakorlás formái

- képviseleti demokrácia
- közvetlen demokrácia
- Alaptörvény B) cikk (4) bekezdés

A nép a hatalmát választott képviselői útján, kivételesen közvetlenül gyakorolja.

3. A népszuverenitás alanyi köre

- politikai közösség
- releváns meghatározó tényezők:
 - állampolgárság vagy
 - az államhoz kötődő más jogi státusz
 - lakóhely
 - (életkor)
- választójog és népszavazáson való részvétel joga

4. A választójog fogalma

- kettős természet:
 - a hatalomgyakorlás eszköze
 - politikai részvételi jog
- aktív és passzív választójog

5. A választás alapelvei

- szabad választás
- általános választójog
- egyenlő választójog
- közvetlen választás
- titkos szavazás

1848

Az országnak s kapcsolat részeknek mindazon
benszületett, vagy honosított, **legalább 20 éves**, és sem
atyai, sem gyámi, sem gazdai hatalom, sem pedig
elkövetett hűségtelenség, csempészkedés, rablás,
gyilkolás és gyujtogatás miatt fenyték alatt nem levő
lakosai, **a nőket kivéve**, törvényesen bevett
valláskülönbség nélkül, választók:

a) Kik szabad királyi városokban, vagy rendezett
tanácscsal ellátott községekben 300e. ft. értékű házat
vagy földet, egyéb községekben pedig eddigi urbéri
értelemben vett 1/4 telket, vagy ezzel hasonló
kiterjedésű birtokot, kizáró tulajdonul, vagy hitveseikkel,
s illetőleg kiskorú gyermekeikkel közösen birnak.

1913

- 1. §** Országgyűlési képviselőválasztói joga van a **férfinemhez tartozó minden magyar állampolgárnak**, ha a választói életkort elérte (2. §), állandó lakóhelye van (3. §) és a választói joghoz megkívánt különös kellékek valamelyikének megfelel (4-7. §).
- 2. §** A választói életkort a **magasabb értelmiségűek** (4. §) **huszonnegyedik életévük**, **mások harminczadik életévük** betöltésével érik el.

1945

4. § (1) Nemzetgyűlési választójoga van minden magyar állampolgárnak, aki huszadik életévét betöltötte vagy a választói névjegyzék összeállításának évében betölti és 1945. évi szeptember hó 1-én Magyarország 1937. évi december hó 31-i határain belül lakott. Ez utóbbi kellék alól a minisztérium a belügyminiszter előterjesztésére felmentést adhat.

(3) Annak, aki a németek vagy fasiszták elleni harcban fegyveresen résztvett és ezt az Országos Nemzeti Bizottság az előterjesztett bizonyítékok alapján igazolja, választójoga van akkor is, ha tizennyolcadik életévét betöltötte, vagy a választói névjegyzék összeállításának évében betölti.

1953

2. § (1) Választójoga van minden magyar állampolgárnak, aki 18. életévét a választás évének január hó 1. napja előtt betöltötte.

(2) Nincs választójoga annak, aki

a) közügyektől eltiltásra szóló ítélet hatálya alatt áll,

b) büntett miatt szabadságvesztésbüntetését tölti vagy előzetes letartóztatásban van,

c) rendőrhatósági őrizetben, vagy rendőri felügyelet alatt van,

d) elmebeteg - tekintet nélkül arra, hogy gondnokság alatt áll-e, vagy sem.

2016

XXIII. cikk

(1) Minden nagykorú magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen.

(6) Nem rendelkezik választójoggal az, akit bűncselekmény elkövetése vagy belátási képességének korlátozottsága miatt a bíróság a választójogból kizárt.

Magyarország új választókerületei

(a körzeteket megyénként számozzák)

A 2014-es választásokon

6. A választójogosultság feltételei Magyarországon

- állampolgárság
- nagykorúság
- lakóhely
- kizárási okok: belátási képesség hiánya vagy bűncselekmény elkövetése miatt
- Alaptörvény XXIII. cikk

7. Az országos hatalomgyakorlás és a választójog

- országos politikai közösség
- országgyűlési választások
 - csak nagykorú magyar állampolgárok
 - nem kell lakóhely
- részvétel országos népszavazáson

8. Az EU-s hatalomgyakorlás és a választójog

- az európai polgárok közössége
- Európai parlamenti választások
 - magyar állampolgárok
 - EU más tagállamainak állampolgárai
 - ha nagykorúak és van lakóhelyük
- részvétel európai polgári kezdeményezésben

9. A helyi hatalomgyakorlás és a választójog

- helyi politikai közösség
- helyi önkormányzati választás
 - magyar állampolgárok + EU más tagállamainak állampolgárai + a bevándorolt, letelepedett és menekült jogállásúak
 - ha van lakóhelyük és nagykorúak
- részvétel helyi népszavazáson

	magyar állampolgár	EU-s állampolgár	menekült, bevándorolt, letelepedett
OGY	aktív és passzív		
EP	aktív és passzív (lakóhely)	aktív és passzív (lakóhely)	
ÖNK	aktív (lakóhely) és passzív	aktív (lakóhely) és passzív	aktív (lakóhely)

10. Kizáró okok

Aktív választójog	Passzív választójog
bűncselekmény elkövetése miatt a bíróság kizárta	
belátási képesség hiánya miatt a bíróság kizárta	
	aki jogerős ítélet alapján szabadságvesztés büntetését tölti
	aki jogerős ítélet alapján büntetőeljárásban elrendelt intézeti kényszergyógykezelését tölti
	EU más tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező állampolgára, ha az állampolgársága szerinti állam jogszabálya, bírósági vagy hatósági döntése alapján hazájában kizárták

Fogyatékosággal élők választójoga

Kiss Alajos v. Hungary

(Judgment of 20 May 2010, no. 38832/06.)

- Mániákus depresszió → cselekvőképességet korlátozó gondnokság

- Alkotmány 70. § (5) bekezdés

Nincs választójoga annak, aki jogerős ítélet alapján a cselekvőképességet korlátozó vagy kizáró gondnokság (...) hatálya alatt áll (...).

Kiss Alajos v. Hungary

1. *törvényben meghatározott korlátozás* – IGEN
2. *legitim cél* – IGEN: azok a választópolgárok vegyenek részt a közügyek gyakorlásában, akik képesek döntéseik következményeit mérlegelni, és tudatos, megfontolt döntést hozni
3. *arányosság* – NEM: különbségtétel nélküli megvonás, egyéniesített bírói értékelés nélkül nem arányos + különösen sérülékeny csoport

Új magyar szabályozás

Alaptörvény XXIII. Cikk

(6) Nem rendelkezik választójoggal az, akit (...) belátási képességének korlátozottsága miatt a bíróság a választójogból kizárt.

Fogvatartottak választójoga

Hirst v. the United Kingdom (no. 2)

(Judgment of 30 March 2004, no. 74025/01)

- emberölés → szabadságvesztés → választójogból való kizárás
- bebörtönzött személyek általában továbbra is élvezik az EJEE alapján biztosított alapvető jogokat és szabadságokat, kivéve a személyes szabadsághoz való jogot

Hirst v. the United Kingdom (no. 2)

1. *törvényben meghatározott korlátozás* – IGEN
2. *legitim cél* – IGEN: bűnmegelőzés, az állampolgári felelősség és a jogállamiság tiszteletének a növelése
3. *arányosság* – NEM: különbségtétel nélküli megvonás, egyéniesített bírói értékelés nélkül nem arányos

Új magyar szabályozás

Alaptörvény XXIII. cikk (6) bekezdés

Nem rendelkezik választójoggal az, akit bűncselekmény elkövetése (...) miatt a bíróság a választójogból kizárt.

Új magyar szabályozás

Büntető Törvénykönyv

61. § (1) A közügyek gyakorlásától el kell tiltani azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélnék, és méltatlan arra, hogy azok gyakorlásában részt vegyen.

(2) A közügyektől eltiltott

a) nem rendelkezik választójoggal, nem vehet részt népszavazásban és népi kezdeményezésben.

Példák feladatokra

1. Róbert, magyar állampolgár, 17 éves, feleségével Kiskunlacházán él, az országgyűlési képviselők választásán szeretne szavazni
2. Anna, német állampolgár, 72 éves, nyugdíjas korára egy bakonyi faluban telepedett le, polgármester-jelöltként szeretne indulni
3. Giorgio, 24 éves, római lakos, olasz cserediák az ELTE-n, az európai parlamenti választáson szeretne Budapesten szavazni
4. József, 38 éves, kisvárdai lakos, Sopronkőhidán 10 éves fegyházbüntetését tölti, eltiltották a közügyektől, az országgyűlési választáson szeretne szavazni
5. Erzsébet, 40 éves, nyíregyházi lakos, 10 éve mániákus depressziója miatt cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezték, az európai parlamenti választáson szeretne indulni

Köszönöm a figyelmet!